
Tekijä Salla Luhtasela

Työn nimi Muodonantaja — muototutkielma dreijalla

Laitos Muotoilun laitos

Koulutusohjelma Muotoilun koulutusohjelma

Vuosi 2018

Sivumäärä 146

Kieli Suomi

Tiivistelmä

Taiteen kandidaatin opinnäyte Muodonantaja — muototutkielma dreijalla on luonnosteluharjoitus, jonka tavoitteena oli löytää mielenkiintoisia muotoja nykyistä ja tulevia tehtävänantoja varten. Työn keskiössä on viikon aikana toteutettu muototutkielma, joka on dokumentoitu valokuvoin ja niiden yhteyteen liitetyn päiväkirjan avulla. Opinnäyte oli myös tärkeä tapa pohtia luovaa prosessia ja ammatti-identiteettiä tekijää puhutelleiden teemojen kautta.

Opinnäytteen inspiraationa oli toisena kandidatuutena toteutettu samankaltainen harjoitus nimeltä Dreijantai, jonka lopputuloksena oli kokoelma pieniä punasavesta dreijattuja esineitä. Aihe tuli ajankohtaiseksi tanskalaiselta yritykseltä saadun tehtävänannon takia. Mitä pidemmälle projekti eteni, sitä vähemmän tärkeäksi tehtävänanto kuitenkin kävi, ja sitä enemmän opinnäyte keskittyi lähdekirjallisuuden kautta käsiteltyihin teemoihin ja kysymyksiin.

Opinnäytteessä lähdekirjallisuuden kautta käsitellyt teemat ovat intuitio, kädet ja luonnos. Tutkimuksen taustalla oli kysymys tekijälleen ominaisesta muotokielestä ja siitä, miksi jotkin muodot ikään kuin lokahtavat paikoilleen työskentelyn aikana. Vaikka muoto ei olisi vielä valmis sellaisenaan, kuinka voi tuntea jo etukäteen, että se jokin erityinen on piilossa siellä useiden luonnosten takana, kunhan sen vain saa ulos sieltä.

Opinnäyte on hyvä esimerkki luovan prosessin syklisyydestä, onnistumisesta ja epätoivosta, sekä näiden tunteiden käsittelemisestä. Se on ennenkaikkea myös puolustuspuheenvuoro materiaalitutkimuksen ja käsityötaidon osaamisen säilyttämiseksi aikana, jolloin muotoilun opetuksessa siirrytään enenevässä määrin tietokoneella työskentelyyn. Opinnäytteen tavoitteena on inspiroida muita opiskelijoita oman muotokielen etsimiseen, sekä tekijää itseään sen voimistamiseen ja vaalimiseen.

Avainsanat keramiikka, dreijaus, luova työskentely, intuitio, luovuus, luonnokset

Muodontantaja - muutotututkielma dreijalla
Salla Luhtasela

Taiteen kandidaatin opinnäytetyö
Muotoilun koulutusohjelma
Muotoilun laitos
Taiteiden ja suunnittelun korkeakoulu
Aalto-yliopisto, 2018

"Mutta kädet ovat monimutkainen organismi, suisto, jossa elämä virtaa kaukaisimmista lähteistä yhteen ja syöksyy toiminnan suureen virtaan. Käsillä on oma historiansa ja niillä on vieläpä oma kulttuurinsa ja oma erityinen kauneutensa. Me suomme niille oikeuden omaan kehitykseensä, omiin toiveisiinsa, tunteisiinsa, mielialoihinsa ja mieliaskariinsa (...)"

Rainer Maria Rilke
(Pallasmaa, 2016, 44.)

1 JOHDANTO	9
<i>Maanantai</i>	12
2 HARJOITUS	17
<i>Tiistai</i>	18
3 TYÖN TAUSTA	23
3.1 Dreijantai	34
3.2 Muodontantaja	36
3.3 Tehtävävänanto yritykseltä	40
<i>Keskiviikko</i>	44
4 INTUITIO	59
<i>Torstai</i>	64
5 KÄDET	85
<i>Perjantai</i>	88
6 LUONNOS	103
<i>Lauantai</i>	106
<i>Sunnuntai</i>	122
<i>Harjoituksen jälkeen</i>	138
7 YHTEENVETO	141
8 LÄHTEET	145

1 JOHDANTO

Taiteen kandidaatin opinnäytteeni Muodonantaja — muototutkielma dreijalla on luonnosteluharjoitus, jonka tavoite oli löytää mielenkiintoisia muotoja nykyistä ja tulevia tehtävänantoja varten. Työn keskiössä on viikon aikana toteutettu muototutkielma, joka on dokumentoitu valokuvin ja niiden yhteyteen liitetyn päiväkirjan avulla. Opinnäytteeni on minulle tärkeä tapa pohtia omaa luovaa prosessiani ja ammatti-identiteettiäni minua puhtelleiden teemojen kautta.

Opinnäytteeni inspiraationa on ollut toisena kandidaatin toteuttamani samankaltainen harjoitus nimeltä Dreijantai, jonka lopputuloksena oli kokoelma pieniä punasavesta dreijattuja esineitä. Aihe tuli ajankohtaiseksi myös yhdessä työparini Wesley Waltersin kanssa tanskalaiselta yritykseltä saamamme tehtävänannon takia. Yritys toivoi ehdotuksia veistokselliseksi vaasiksi, joka toimisi sekä pöydälle, että lattialle asetettuna sisustuksen keskipisteenä. Koska valmistustekniikkaa ei ollut rajattu ja heidän alihankkijansa valmistaa myös käsin dreijattuja esineitä, halusimme yhden vaihtoehdon sopivan tähän menetelmään.

Mitä pidemmälle projekti eteni, sitä vähemmän tärkeäksi tehtävänanto minulle kuitenkin kävi, ja sitä enemmän keskityin aiheisiin, jotka olivat pyörineet mielessäni jo kauan. Se, mikä minut pohjimmitaan johti uudestaan takaisin Dreijantai-työn aiheeseen, oli kysymys siitä, miksi jotkut muodot kiehtovat minua enemmän kuin toiset. Se oli ensimmäinen työ, jonka kautta heräsi ajatus minulle ominaisesta muotokielestä. Alussa kuitenkin tuntui, ettei aiheeni voinut olla "vain" oma työskentelyni ja omat ajatukseni, opinnäytteellä tulisi olla selkeä määränpää.

Lähdekirjallisuuden kautta alkoivat tietyt teemat ja kysymykset nousta esiin. Tuntui kuin opinnäyte olisi itsessäänkin yksi suuri ensimmäinen luonnos, kankea ensimmäinen askel kohti jonkin asian ymmärtämistä, mitä en itsekään vielä näe. Miksi osa muodoista tuntuu ikään kuin niissä olisi jotakin — mikä ikinä se jokin onkaan — joka olisi juuri loksautanut paikoilleen? Vaikka se ei olisikaan vielä valmis sellaisenaan, kuinka tiedän jo etukäteen, että se jokin erityinen on piilossa siellä useiden luonnosten takana, kunhan vain saan sen ulos sieltä.

Jälkeenpäin minusta tuntui, että lähdekirjallisuus löysi luokse-
ni, eikä toisinpäin. Niiden kirjoittajat pukivat sanoiksi ajatukse-
ni, vaikka aloittaessani ne olivat enemmänkin mielikuvia kuin
konkreettisia teemoja. Sekä tutkija Asta Raamin teos älykkääs-
tä intuitiosta (Raami, 2016), Juhani Pallasmaan kuvaus käsien
ja niiden liikkeiden erityislaatuisuudesta (Pallasmaa, 2016), että
Junichiro Tanizakin runollinen kerronta valoista ja varjoista löy-
tyivät ystävieni suosittelimina kuvailtuani minua kiinnostaneita
aiheita. Tekstiilisuunnittelija Reeta Ekin maisterin opinnäytetyö
(Ek, 2015) puolestaan on minua paljon inspiroinut kuvaus luo-
vasta prosessista. Siinä pohditut kysymykset olivat hyvin sa-
manlaisia materiaalin ja luonnostelumenetelmien erilaisuudes-
ta huolimatta.

Näistä lähteistä poimittujen teemojen lomassa työssäni kulkee
eteenpäin kronologisessa järjestyksessä harjoituksen aikana
kirjoitettu päiväkirja ja jokaisen päivän muodot valokuvien doku-
mentoituna. Viime hetkellä vaihtamani esitysjärjestys saattaa
olla epäselvä lukijalle, mutta minulle oli tärkeää pystyä kuva-
maan tällä tavalla harjoituksen tekemisen ja lähdekirjallisuuden
välistä suhdetta, ja miten nämä molemmat kietoutuivat toisiin-
sa sekä avasivat toinen toisiaan. Kirjallisuuden kautta minun oli
helpompi ymmärtää omia ajatuksiani harjoituksen aikana, kun
taas itse harjoitus teki tekstistä henkilökohtaisemman.

Opinnäytteeni on hyvä esimerkki luovan prosessin syklisyydes-
tä, onnistumisesta ja epätoivosta, sekä näiden tunteiden käsit-
telemisestä. Minulle se on ennenkaikkea myös puolustuspu-
heen vuoro materiaalitutkimuksen ja käsityötaidon osaamisen
säilyttämiseksi aikana, jolloin muotoilun opetuksessa siirrytään
enenevissä määrin tietokoneella työskentelyyn. Toivon, että
opinnäytteeni voi inspiroida muita opiskelijoita oman muotokie-
len etsimiseen, sekä minua itseäni sen voimistamiseen ja vaa-
limiseen.

Tunnen, että tässä aiheessa on jotain minulle tärkeää, jotain
mikä on tuonut aiheen aina uudelleen mieleeni ajan kuluessa.
Siinä on jotain mihin tulee tarttua kiinni ja antaa sille mahdol-
lisuus kasvaa. Aihe liittyy minulle itselleni rehellisenä pysymi-
seen ja sen myöntämiseen etten itsekään vielä ymmärrä luovaa
prosessiani tai oikeutusta sille. Tämä opinnäyte on minulle en-
simmäinen yritys päästä lähemmäs oman ammatti-identiteet-
tini ymmärtämistä ja hyväksymistä. Keskittymistä siihen, mikä
minua kiinnostaa, ja sen unohtamista, mitä ajattelen minulta
odotettavan tällä alalla ja tänä hetkenä.

Maanantai

Ensimmäinen päivä on takana päin ja olen jo täysin vakuuttunut ulkona dreijaamisen eduista. Nostin dreijan pihalle autotallin eteen aurinkoon ja tein itselleni pienen työskentelynurkkauksen yhteen varastohuoneesta, jonne kokosin työkalut, savet ja kipsilevyn. Kaikki työvaiheet tuntuivat huomattavasti helpommilta, työvälineetkin suihkutin puutarhaletkulla puhtaiksi autotallin taakse sen sijaan, että olisin jynssännyt niitä pienessä tiskialtaassa.

Työskentelyn aloittaminen oli hankalaa ja jopa pelottavaa. Lykkäsin sitä mahdollisimman myöhälle iltapäivään. Mietin liikaa omien odotuksieni täyttämistä ja mielikuviani siitä, millainen lopputulos tulisi olemaan ja miltä sen tulisi näyttää visuaalisesti. Miten monta minun täytyy tehdä, jotta saan vaikuttavan lopputuloksen? Juuri tämä on se ajatus, joka täytyy pakottaa pois päästä, jotta keskityn itse prosessiin ja tekemiseen, laatuun määrän sijaan. Eikä edes laatuun, en etsi täydellisiä kappaleita, vaan ideoita ja niitä hetkiä, jolloin ymmärrän omaa tekemistäni hieman enemmän.

Odotan, että tämän projektin aikana löydän jonkin uuden hienon idean, ja tämä ajatus kummittelee alitajunnassani.

Heti aloitettuani tunsin itseni malttamattomaksi ja innostuneeksi. Yksi parhaimmista tunteista on upottaa dreijalla kädet karheaan saveen kynsien leikkaamisen jälkeen. Yhtäkkiä tuntuu siltä, etteivät sormet ole olleet ikinä yhtä elossa kuin sillä hetkellä. Joskus jätän ne tarkoituksella leikat- taviksi vasta juuri ennen dreijausta, koska odotan tätä tunnetta.

Aloitin dreijauksen lieriömuodolla, jossa on taivutettu huuli. Tämä muoto minulla on ollut mielessäni jo aiemmin, mutta en ole kuitenkaan löytänyt siihen hyviä mittasuhteita. Lieriö tuntui aina olevan liian leveä, jolloin koko esine näytti oudolta hatulta. Tämän muodon valitsin ensimmäiseksi ko- ettuani Dreijantai-työssä aloittamisen olevan helpompaa, kun minulla oli yksi ennalta valittu tuttu muoto, jota lähdin muuntelemaan.

Dreijasin korkeampia ja kapeampia versioita, jotka tuntuivat kyllä toimi- van paremmin, mutta iltaa kohti alkoi tuntumaan siltä, ettei koko hom- massa ole mitään järkeä. En ollut mistään täysin vakuuttunut. Muistan kuitenkin, että kohtasin saman umpikujan edellisellä kerralla, myös heti alussa. Kun vastaan tuli muoto, joka ei tuntunut inspiroivalta ja säästä- misen arvoiselta, kyseenalaistin koko prosessin tarkoituksen. Oliko tar- koitukseni tehdä sattumanvaraisia muotoja ja säästää kaikki riippumatta siitä, miltä ne näyttäivät, kunhan vain teen ja tarkastelen niitä sitten vasta myöhemmin. Vai oliko tarkoitus säästää vain ne kappaleet, joista intuitio- ni kertoo, että niissä on jotain säästämisen arvoista, ja koota vain näistä valituksi tulleista yksilöistä itselleni muotoarkistoa?

2 HARJOITUS

Opinnäytteeni luonnosteluharjoitus koostuu seitsemästä viikonpäivästä, joiden aikana dreijasin yhteensä 49 kappaletta. Jokaisen päivän päätteeksi kokosin ajatuksiani päiväkirjaan, jonka olen liittänyt kuvien yhteyteen. Nämä on esitetty järjestyksessä viikopäivien mukaan opinnäytteen varsinaisen kirjallisen osuuden kanssa lomittain. Teksti on paikoittain mielialasta toiseen poukkoilevaa ajatuksen virtaa, mutta koin sen hyödylliseksi tavaksi tallentaa prosessia. .

Myös Dreijantai-työn aikana pidin päiväkirjaa, jota en kuitenkaan jakanut muiden luettavaksi yksittäisiä lauseita lukuunottamatta. Tällä kertaa päätin liittää päiväkirjan opinnäyteeseen kokonaisuudessaan. Se on käännetty jälkeinpäin englannista suomeksi, sillä koin jostain syystä tyhjät sivut vähemmän pelottavina ja oman ajatuksenjuoksuni soljuvampana vieraalla kielellä kirjoitettuna: omat mietteet kuulostivat vähemmän naiiveilta englanniksi.

Produktio-osuuden suoritin Tervalammella, Vihdissä vanhempieni luona, jossa oma dreijani on säilössä. Harjoituksen ajaksi valitsin viikon, sillä tämä tuntui olevan selkeä ajanjakso: tarpeeksi pitkä vauhtiin pääsemiseksi, mutta tarpeeksi lyhyt mielenkiinnon säilyttämiseksi.

Päätin jättää esineet sorvaamatta kuivumisen jälkeen ja pyrkiä tekemään kaikki muodot heti sellaisiksi, joiksi ne olin tarkoittanut. Tämä sen takia, että Dreijantai-työssä koin häiritseväenä prosessin kannalta, että minun piti palata siistimään aiemmin tekemiäni kappaleita kun olisin halunnut jo keskittyä uusiin. Koin myös rajoittavaksi sen, etten pystynyt näkemään lopullista muotoa saman tien, tai sorvattaessa koin kiusausta alkaa muuttamaan sitä. Nyt pyyhin kappaleiden pohjista pois ainoastaan langalla leikatessa tulleet irtonaiset rippeet. Pinnan painoin tiiviiksi kuivauksen yhteydessä puisella työkalulla säilyttääkseni pinnan siistimpänä.

Aloitin harjoituksen muodolla, joka oli ollut mielessäni jo aiemmin ja jota olin aiemmin dreijannut löytämättä oikeita mittasuhteita, koska koin, että minun olisi näin helpompi päästä vauhtiin. Tätä lukuunottamatta koitin välttää muotojen miettimistä etukäteen mahdollisimman paljon. Aamuisin päätin, mistä aloittaa, ellei siihen ollut tullut selkeää ajatusta jo edellisenä iltana.

Syntyneet muodot on toistaiseksi tarkoitus jättää polttamatta, jotta niiden luonnosmainen tunnelma säilyisi. Tulevaisuus näyttää, mitkä niistä säilytän, mitä luonnostelen eteenpäin ja mitkä kierrätän uudelleen dreijattavaksi saveksi.

Tiistai

Tämä päivä ei olisi edes mainitsemisen arvoinen, ellen olisi päättänyt kirjoittaa jokaisesta päivästä jotain. Suurimmaksi osaksi se oli täyttä ajan hukkaa. Nyt tunnen itseni väsyneeksi ja ärtyneeksi koko projektia kohtaa ja olen vakuuttunut siitä, etten osaa oikeasti dreijata, kunhan huijaan. Pari sääliittävää kappaletta selvisi loppuun saakka ehjinä. En voi uskoa, että toistin saman virheen kuin edellisellä kerralla ja annoin itseni jäädä jumiin ensimmäiseksi valitsemaani muotoon. Annoin sen jäädä kummittelemaan mielessäni kunnes olen kokeillut sen kaikki mahdolliset versiot, enkä päästänyt sitä menemään ja siirtynyt eteenpäin seuraavaan.

Miksen vieläkään ole oppinut lopettamaan ajoissa? Valitsen mielummin väsytystaistelun itseni kanssa ilman taukoja, kunnes olen valmis kyseenalaistamaan koko projektin merkityksen. Tämä ei todennäköisesti olen yhtään tehokkaampi ratkaisu kuin lopettaa päivä ajoissa ja yrittää seuraavana päivän uudelleen. Minusta tuntuu, etten osaa tehdä juuri sitä, mitä minun piti näiden päivien aikana tehdä.

Kiinnitän liikaa huomiota tekniseen toteutukseen, vaikkei se ole lainkaan tämän tehtävän tavoite. Pelkään muotojen olevan vähemmän aitoja ja perusteltuja jos ne eivät ole toteutettu teknisesti hyvin. Tämän työn kannalta sillä ei kuitenkaan pitäisi olla merkitystä. Eikö ole tärkeintä, että saan tavoittelemani muodon ehjänä pois dreijalta?

Johtuuko tämä vain siitä, etten ole ylipäättänsä dreijannut vähään aikaan ja tarvitsen pari päivää käynnistymiseen, vai oliko tapani aloittaa väärä? Jos olisin vain alkanut tekemään jotain, jota en ollut ennalta edes miettinyt. Toisaalta dreijauksen luonteeseen kuuluu se, että pitää olla edes jonkinlainen suunnitelma siitä mitä tulee tekemään, jotta muotoa voi lähteä hakemaan aivan ensimmäisistä nostoista lähtien, ainakin minun tapauksessani. Mitä aiemmin tiedän, mitä haluan, sitä paremmin se yleensä onnistuu ja sitä paremmin saan saven hallintaan. Olisiko tämä harjoitus järkevämpi jos olisin parempi dreijaamaan?

3 TYÖN TAUSTA

Tässä kappaleessa esittelen työni taustoja ja aiheeni valintaan vaikuttaneita tekijöitä. Aloitan esittelemällä syksyllä 2014 tekemäni Dreijantai-työn, koska koen, että sillä on ollut suuri vaikutus omaan työskentelyyni. Se oli ensimmäinen projekti, jonka aikana ja jälkeen aloin ensimmäistä kertaa miettiä omaa muotokieltäni ja sen löytämisen merkitystä itselleni.

Tämän jälkeen kuvailen kahden esimerkin kautta, miten olen käyttänyt työssäni samankaltaista luonnostelutapaa tähän mennessä. Viimeisenä esittelen tanskalaiselta yritykseltä saamamme tehtävänannon, joka toimi ajankohtaisena motiivina aiheenvalinnassa.

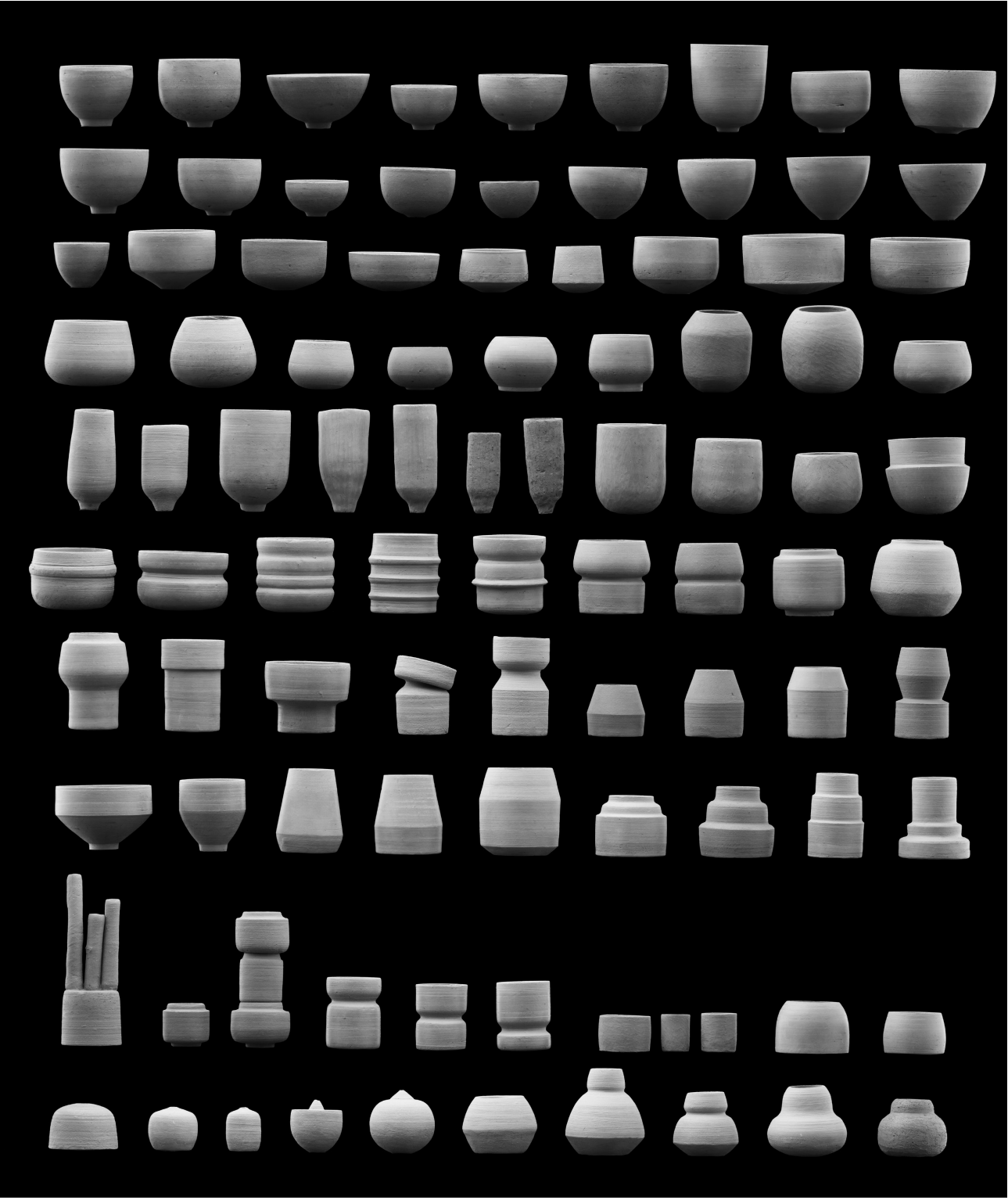
3.1 Dreijantai

Opinnäytteeni pohjautuu Dreijantai työhön (kuva 1), jonka teutin kandiopintojen toisena vuonna kokeellisen muotoilun kurssilla. Työtä varten dreijasin punasavesta sarjan pieniä esineitä, sekä pidin päiväkirjaa, josta poimin luettavaksi yksittäisiä lauseita kurssitöitä esittelevään näyttelyyn. Joka päivän kappaleista poimin poltettavaksi yhden muodon, joka tuntui kaikkein mielenkiintoisimmalta, jolloin nämä nousivat valmiissa työssä esiin erivärisinä raakojen kappaleiden joukosta.

Tekohetkellä Dreijantai oli minulle keino harjoitella dreijausta ja kokeilla erilaisia muotoja, sekä tutkia, mitkä niistä nousivat esiin enemmän kuin toiset. Valmistuttuaan työllä oli minuun kuitenkin suuri vaikutus ja jäi mieleeni, sillä siinä tuntui olleen jotain tärkeää ja oivaltavaa, mihin haluaisin vielä palata. Koin työn olevan kiinnostava myös opinnäytteen aiheeksi ja pitkään tämä olikin suunnitelmani. Matkan varrella aihe kuitenkin vaihtui toisiini, kunnes viime hetkellä päätin palata takaisin alkuperäiseen suunnitelmaani.

Halusin selvittää, miksi juuri tämä harjoitus oli jäänyt mieleeni innostavana. Siinä oli ollut jotain tärkeää, joka tuntui vapauttaneen minut ja aiheuttaneen luovan tilan, jota muistelin vieläkin.

kuva 1. Dreijantai-työ oli esillä myös Milanon huonekalumessuilla keväällä 2015 osana Aalto-yliopiston messuosastoa.

3.2 Muodonantaja

Opinnäytteeni nimi *Muodonantaja* tulee ruotsinkielen sanasta *formgivare*, joka käännetään suomeksi muotoilija, mutta jonka suora suomennos tarkoittaa muodonantajaa. Jokin tässä sanassa on kiehtonut minua jo pitkään ja minulle se kuvaa sitä tunnetta ja prosessia, jota käyn läpi muodon työstämisen aikana. Erilaisten sarjojen tekeminen ja sitä kautta kiinnostavien muotojen etsiminen ja niiden vertailu on aina kiehtonut minua. Kuitenkin vasta *Dreijantai*-työn jälkeen koin, että siinä saattaisi olla jotain, joka voisi johtaa oman ilmaisuni ja työskentelytavan löytämiseen.

Samanlaista luonnostelutapaa olen sittemmin käyttänyt hyväkseni, vaikkei kyse olekaan ollut yhtä laajasta tai tiettyyn tehtäväänantoon räätälöidystä projektista. Näissä kuitenkin erilaisia luonnoksia tekemällä löysin minua kiinnostavia yksityiskohtia ja lopulta muotoja oikeiksi tuotteiksi. Kesällä 2016 aloitin projektin helsinkiläiselle ravintola Askille, jonka kanssa työparini Wesley Walters oli jo aikaisemmin työskennellyt, ja jonka toiveena oli uudistaa pääruokalautasensa. Projekti on edelleen työn alla sen laajennuttua lopulta 6-osaiseksi sarjaksi.

Tätä projektia varten käytin dreijaa luonnosteluvälineenä löytääkseni muutamia erilaisia vaihtoehtoja. Näiden joukosta löytyi muoto, joka oli parhaiten onnistunut ja jonka valitsimme toteutettavaksi kahdessa eri koossa (kuvat 2 ja 3). Pieni lautanen oli alkuperäistä dreijausta vastaava ja iso koko siitä johdettu versio.

Tätä lautasta luonnostellessa minua kiehtoi sen pinnoille muodon synnyttämät valot ja varjot, sekä niiden vaihtelut. Ne loivat vaikutelman koverretusta kivistä, joka vaihtuu pyöreästä kuperaasta muodosta yhtäkkiä koveraan muotoon. Näiden toistaminen dreitatusta esineestä valmiiseen lautaseen oli kuitenkin pitkän työn takana.

kuva 2 ja 3. Ask-lautaset, osa Askware-astiasarjaa.

Toinen esimerkki on Pariisissa Cité des Arts-taiteilijaresidenssissä toteuttamani tutkielma, jossa plastiliini-massaa työstämällä tein sarjan erilaisia luonnoksia kynttilänjaloista (kuva 4). Tässä harjoituksessa motiivina oli oma päätökseni kokeilla luonnostella minulle uudella materiaalilla, vaikkakin saven kaltaisella, keramiikkaan soveltuvien työtilojen puuttuessa. Nämä tekijät antoivat minulle tilaisuuden lähestyä harjoitusta vapaammas- ta näkökulmasta, mikä tuntui innostavalta. Uuden materiaalin kanssa oli eri tavalla lupa epäonnistua, kuin keramiikkaa työstäessä, mutta toisaalta tässä harjoituksessa ei ollut myöskään ulkopuolelta tulevia paineita tuloksista tai aikataulusta.

kuva 4. Esimerkki Pariisin Cité des Arts-taiteilijaresidenssissä toteutetusta tutkielmasta.

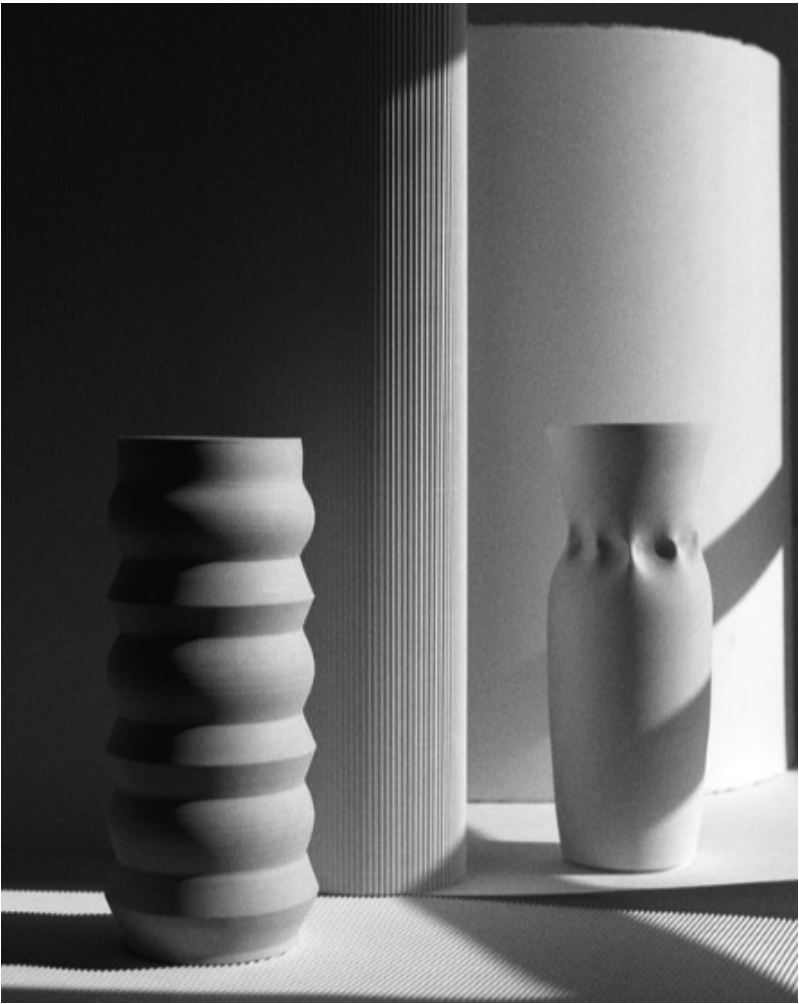
3.3 Tehtävänanto yritykseltä

Vaikka opinnäytteen aihe oli ollut mielessäni jo ennen tanskalaiselta muotoilualan yritykseltä saamaamme tehtävänantoa, toimi se kuitenkin tärkeänä motiivina viime hetken aiheenvaihdokselle. Alunperin ensisijainen päämääräni oli kartuttaa omaa muotoarkistoani, mutta tehtävänanto auttoi minua rajaamaan opinnäytettä helpommin lähestyttäväksi konkretisoimalla harjoituksen viralliseen tehtävänantoon. Se toimi luontevasti yhdistävänä tekijänä opinnäytteen, työskentelytapani ja oman ammatinharjoittamisen välillä. Se myös rajasi dreijattavat muodot niihin, jotka toimisivat suurikokoisina vaaseina.

Dreijaus myös sopi hyvin tehtävänantoon. Yritys kuvaili etsivänsä jotain klassista ja harmonista, jopa runollista; tämä mielestäni sopii dreijauksen luonteeseen ja sen historiaan valmistustapana. Minua kiehtoi, miten tekotavan traditionaalisuudesta huolimatta symmetrinen pyörähdyskappale voisi tuntua modernilta ja uudelta.

Tehtävänantoa varten työskentelimme yhdessä työparini Wesley Waltersin kanssa studionimen 'Kaksikko' alla. Tässä opinnäytteessä kuvatut muodot ovat kuitenkin omaa käsialaani ja muodostavat yhden vaihtoehdon lopullisista yritykselle esitettävistä ensimmäisen vaiheen luonnoksista. Näiden perusteella yritys tulee valitsemaan eniten heitä miellyttävät ehdotukset, joiden työstämistä jatkamme jälleen eteenpäin. Yrityksen nimeä en mainitse opinnäytteessä siksi, että yhteistyö heidän kanssaan ei ole virallista, eikä ehdotusten etenemistä seuraavaan suunnitteluvaiheeseen ole vielä varmistettu.

Harjoituksesta valitesemani muodot on tarkoitus esitellä yritykselle ehdotuksina käsin dreijatuiksi vaihtoehtoiksi, sillä se on yksi heidän alihankkijansa käyttämistä valmistusmenetelmistä. Tehtävänannon rajauksessa yritys kuvailee etsivänsä veistoksellista tuotetta, joka toimisi sekä pöydälle, että lattialle asetettuna, sekä olisi sellaisenaan huomiota herättävä sisustuksen keskipiste. Tuotteen tulisi toimia myös vaasina kukille ja olla muodoltaan persoonallinen, mutta pitkäikäinen ja ikoninen (kuva 5). Tuotteen värille tai hinnalle ei annettu rajausta: se olisi mahdollista toteuttaa myös arvokkaampana käsin valmistettuna piensarjana. (Tehtävänanto, 2018.)

kuva 5. Esimerkki tehtävänannon kuvasta, joka kuvailee toivotun tuotteen visuaalista ilmettä.

Opinnäytteen harjoituksen edetessä en kuitenkaan miettinyt nimenomaan juuri tähän tehtävänantoon pelkästään sopivia muotoja. Halusin pitää sen riittävän kaukana ajatuksistani, ettei siitä tulisi harjoituksen onnistumista määrittelevää tekijää. En halunnut kokea epäonnistuneeni, jos mikään muodoista ei sopisikaan edellä mainittuihin kriteereihin.

Keskiviikko

Tänään minun oli mahdollista rentoutua dreijatessa, ja se tuntui helpolta ja vaivattomalta verrattuna aiempiin päiviin. Tuntui kuin olisin vihdoinkin halunnut saven paremmin ja saanut sen käyttäytymään kuten oli tarkoitus, ja nauttinut siitä, millä saven liike tuntui sormissani. Ehkä parin päivän epätoivo on selätetty toistaiseksi.

Jatkoin edelleen samoilla lieriömuodoilla, mutta nyt avasin yläosaa enemmän auki muistuttamaan pilareita 60-luvun rakennuksissa, joita kaupungilla kävellessäni näen. Kokeilin myös paria muuta muotoa, joita yritin eilen, mutta jotka silloin epäonnistuivat. Näin koin pääseväni jollain lailla vapaaksi edellisen päivän huonosta menestyksestä, mutta myös saavani ajatukset irti yhdestä muodosta. Ikään kuin käytin sen loppuun.

Jotkut muodoista olivat mielenkiintoisia, toiset niistä hyvinkin yksinkertaisia, mutta niiden valot ja varjot kauniita. Minusta tuntui, että sain jälleen kiinni jostain, joka minua juuri dreijauksessa kiehtoo verrattuna muihin valmistusmenetelmiin. Dreijatessa yksikin liike, yksikin nosto, voi saada valjuun muotoon aikaiseksi jotain sellaista, joka välittömästi kiinnittää huomioni. Se on varjo, joka syntyy yhtäkkiä ja katoaa herkästi. Uskon, että koska sen on synnyttänyt käden liike, sitä on uskomattoman tuskallista koittaa toistaa jollain toisella menetelmällä, kuten olen pari kertaa joutunut toteamaan. Joskus esineen varjo on niin kaunis, että se saa ikään kuin koko esineen henkiin vaikka se muuten olisi miten yksinkertainen hyvänsä. Ehkä tämän takia minun on niin vaikeaa miettiä muita koristeita tai värejä esineisiin, sillä pelkään sen olemuksen katoavan.

Olen dreijauksen ohella lukenut japanilaista klassikkoa, Junichiro Tanizakin teosta *In Praise of Shadows*, jossa hän kuvailee traditionaalisen japanilaisen arkkitehtuurin haurasta valon ja varjon tasapainoa. Hän kuvaa myös perinteisiä mustaksi lakattuja kulhoja, joiden kauneus ja varjot tulevat esiin parhaiten kynttilänvalossa, ja jotka moderni keinotekoinen valaistus pilaa. Hänen kirjoituksensa saa minut ajattelemaan, että ehkä kauniiden varjojen metsästyksessäni on sittenkin jotain perää. (Tanizaki, 2001, s.24-25.)

Joskus kun esineen muotoja seuraava varjo on kauneimmillaan, se on pehmeä, mutta siinä on silti tarpeeksi kontrastia ja voimaa. Tällöin valon ja varjon suhteiden siirtyminen esineen pinnan mukaan on lumoavaa.

Pallasmaa kirjoittaa tiloista, joiden valon ja varjon vaihtelut ovat kuin hengitystä; varjossa on valon sisäänhengitys ja valoisassa valon uloshengitys (Pallasmaa, 2016, s.38). Tanizaki puolestaan kuvailee japanilaisia esisiä, jotka ilmaston pakottamana rakensivat talot pitkillä räystääillä, niin ettei sisälle juuriikaan päässyt valoa ja tämän vuoksi heidän käsityksensä kauneudesta perustuu varjoihin:

"The quality that we call beauty, however, must always grow from the realities of life, and our ancestors, forced to live in dark rooms, presently came to discover beauty in shadows, ultimately to guide shadows towards beauty's ends...We do our walls in neutral colors so that the sad, fragile, dying rays can sink into absolute repose. The storehouse, kitchen, hallways, and such may have a glossy finish, but the walls of the sitting room will almost always be of clay textured with fine sand. A luster here would destroy the soft fragile beauty of the fable light. We delight in the mere sight of the delicate glow of fading rays clinging to the surface of a dusky wall, there to live out what little life remains to them. We never tire of the sight, for to us this pale glow and these dim shadows far surpass any ornament." (Tanizaki, 2001, s.29-30.)

Katsoessani tekemiäni muotoja huomaan, että juuri nämä kontrastit ovat joissain kappaleissa onnistuneempia. Kaksi avautuvaa lieriötä, joista toisessa on vähemmän kontrastia ja varjo on epämääräisempi, kun taas toisessa valon ja varjon vaihtelu on jyrkempi varjon ollessa silti pehmeä. En tiedä, onko tämä asia, jonka joku muu kokisi edes mielenkiintoiseksi. Osaanko edes itse käyttää tätä tietoa hyväkseni töissäni? Voisiko tämä olla minun kädenjälkeni töissäni?

4 INTUITIO

"Intuitiota käytettäessä tiedetään ennen kuin tiedetään — vaikka ei tiedetä, miksi tai miten tiedetään (Raami, 2016, 143)."

Ihmisen ajattelu voidaan karkeasti jakaa kahteen prosessiin: ei-tietoiseen eli intuitiiviseen ajatteluun, sekä tietoiseen päättelyyn. Käytännössä nämä eivät ole toisistaan irrallisia vastakkaisia prosesseja, vaan niitä käytetään lomittain. Mitä vaikeampaa ajatustoimintaa vaaditaan, sitä tärkeämpää on näiden yhteistyö. Tällaisia tilanteita ovat esimerkiksi uuden luominen, keksiminen ja visiointi. (Raami, 2016, 18-19.)

Näin tutkija Asta Raami kuvailee ihmisen ajattelun eri osia kirjassaan Älykäs intuitio — ja miten käytämme sitä (2016). Hän korostaa, että vaikka intuitiota ajatellaan yleensä alempiarvoisena ja vähemmän luotettavana tiedon lähteenä, sen ylivoimaisuus päättelyyn nähdessä korostuu etenkin tilanteissa, joissa informaatiota on liikaa tai liian vähän. Intuition avulla pystymme tuottamaan tietoa, jota emme voi saavuttaa päättelyn keinoin. Ilman intuitiota emme voi luoda uutta, ymmärtää itseämme tai kokea kauneutta. (Raami, 2016, 21.)

Tietoinen mielemme ei kykene keskittymään tiiviisti kuin yhteen asiaan kerrallaan, mutta jos tietoa ei ole tarpeeksi, päättely ei ole kestävä. Intuitiokaan ei ole aina luotettavaa: sekoittuessaan pelkoihin tai mielihaluihin se on herkkä vääristymille. Tämän tiedostamalla ja näiden erottelukykyä kehittämällä voimme Raamin mukaan kuitenkin saada käyttöömmme älykkään intuition. Älykäs intuitio on luovan toiminnan ja kekseliäisyyden ydin. (Raami, 2016, 20.)

Kuvaillakseen tietämisen eri tapoja, Raami jakaa ne ulkoiseen päättelyyn ja auktoriteetteihin perustuvaan tietoon, sekä sisäisiin kokemuksiin ja intuitioon pohjautuvaan tietoon. Tieto voi olla myös kaikkien näiden lähteiden yhdistelmä. Päättelemällä tuotettu tieto on perusteltua ja sen tuottamisen prosessi jäljitettävissä, mikä tekee sen luotettavuuden arvioimisesta helppoa. Tämän takia päättelyä ja auktoriteetteihin pohjautuvaa tietoa arvostetaan. Tieteellistä tietoa pidetään yleisesti luotettavimpana tiedonlähteenä, vaikka se onkin sidoksissa esimerkiksi omaan aikaansa ja silloin saatavilla olevaan tietoon, sekä saattaa näin olla harhaanjohtavaa tai puutteellista. (Raami, 2016, 21-31.)

Kokemuspohjainen tietäminen perustuu henkilön omaan elämään sekä kokemuksiin, ja siihen sisältyy paljon arvokasta ei-sanallista tietoa. Myös intuitio pohjautuu joskus näihin, mutta saattaa olla myös melkein yliluonnollisia piirteitä saavaa noeettista tietämistä. Tällainen tieto voi ilmestyä henkilölle välähdyksen omaisena oivalluksena tai unessa nähtynä ilmestysenä. Osaksi tästä syystä intuition merkitystä tiedon lähteenä monesti vähätellään: sitä pidetään jopa taikauskoisena tai epäluotettavana mielikuvituksen tuotteena. (Raami, 2016, 22-23.)

Intuitiossa tapahtuu vääristymiä tilanteissa, joissa havaitsemiskykymme on puutteellista ja liitämme tilanteen jo muistissa olevaan tietoon. Tällöin tietoinen ajattelumme muokkaa todellisuutta sivuuttaen havainnot. Vaikka intuitio tuottaa paljon virhepäätelmiä, se tuottaa kuitenkin suurimman osan myös oikeista päätöksistämme. Kun tietoinen mieli fokusoituu tiettyyn asiaan, ei-tietoinen mielemme havainnoi lakkaamatta tilannetta monelta eri suunnalta samanaikaisesti, jopa perusaistiemme ulkopuolelta ja enemmän kun tietoinen mielemme pystyy ymmärtämään. Raamin mukaan tietoinen mieli käsittelee tietoa parhaimmillaan noin 40-50 bittiä sekunnissa, kun intuitiivisen ajattelun vastaava luku on 11 miljoonaa. (Raami, 2016, 24-26.)

Tietoisen ja intuitiivisen mielen välillä vallitsee työnjako: intuitiivinen mieli käsittelee valtavia määriä tietoa ja valitsee tärkeimmän tietoisen päättelyn analysoitavaksi. Intuitio ikään kuin kahlaa jatkuvassa tiedon virrassa ja onkii tärkeimpiä merkityksiä ja yhteyksiä, muutoksia ja mahdollisuuksia, sekä lähettää ne tietoiseen mieleemme. Näin parhaimmat tulokset syntyvät molempien alueiden yhteistyönä. Tietoisella ei-tietoisen ajattelun tukemisella ja havainnoinnilla voimme kehittää tätä sekä kasvattaa sellaista intuitiota, joka ei ole sidottu mielihaluihin tai päähänpistoihin. (Raami, 2016, 28-36.)

Tällainen älykäs intuitio on perusta uuden luomiselle. Se on kuin mielen sisäinen tietovarasto, jota voimme käyttää hyväksi, jos keskitymme ja valjastamme tietoisen mielemme poimimaan sieltä ratkaisuja haasteisiin. Juuri tätä prosessia Raami on tutkinut löytääkseen yhtäläisyyksiä luovien ihmisten kokemuksissa intuitiosta ja kehittääkseen mahdollisia tapoja ruokkia tätä ajattelumme osa-aluetta. (Raami, 2016, 35-40.)

Raamin mukaan avoimuutta, tietoisuutta, valppautta ja läsnäoloa kasvattamalla ei-tietoisen mielen potentiaalia voidaan kasvattaa. Tällöin pystymme huomaamaan pieniä vihjeitä ja mahdollisuuksia, joita suunnitelmiin lukkiutunut mielemme ei muuten huomaisi. Läsnäoleva mieli herättelee tarvittavat aistit terävoitymään ja havaitsemaan käsillä olevaa hetkeä menneisyyden tai tulevaisuuden sijaan. (Raami, 2016, 36-74, 102.)

Raamin teokseensa haastattelemat henkilöt kuvailevat intuitiota esimerkiksi positiivisena tyhjyytenä ja neutraalina tilana, jossa oleminen ei vaadi energiaa. Heille se näyttäytyy hätäahtymättömyyden ja luottamuksen tilana, jossa yhteyksien näkeminen on vaivatonta. (Raami, 2016, 44-46.) Eräs haastatelluista kuvaili tunnistavansa tärkeän asian itkuherkkyydestä. Vaikka itse asia ei olisikaan surullinen, sen aiheuttama tärkeyden tunne herkistää. (Raami, 2016, 137-157.)

Ilman herkistymistä esiin tuleville ajatuksille asiat lipuvat meiltä ohi niitä huomaamatta. Joskus taas ei-tietoinen mieli saattaa lähettää saman ajatuksen tietoisuuteen yhä uudestaan ja uudestaan, kunnes lopulta rekisteröimme ja analysoimme sen. Jatkuva valppaus saattaa kuitenkin aiheuttaa ylikuormitusta jatkuvassa ärsykkeiden maailmassa. Raami muistuttaakin hiljentymisen, yksinäisyyden ja tärkeydestä, sillä luovuutta ruokkivat keskittyminen ja intuitio tarvitsevat käyttöönsä kaikkia aisteja. (Raami, 2016, 135, 275.)

"Asiat, jotka nousevat tietoiseen mieleemme, jotka huomaamme, ovat meille tärkeitä ja merkityksellisiä – jostain erityisestä syystä (Raami, 2016, 28)."

Vasta luettuani Asta Raamin teoksen minulle selkiytyi ajatus jostain, jota en ole tähän asti osannut pukea sanoiksi. Yhtäkkiä tuntuikin selkeältä, mistä tietoiseen mieleeni putkahtelevat asiat ovat peräisin ja miksi erilaiset tunnelmat ja yksityiskohdat yhtäkkiä erottuvat kirkkaina kaikkien muiden ärsykkeiden lomasta. Olen tunnistanut, että näin tapahtuu, mutta en ole ikinä ajatellut, että hiljentymällä ja keskittymällä minulla voisi olla käytettävissäni loputon tietovarasto sisälläni.

Minulle työskentelyssä tulee hetkiä, jolloin yhtäkkiä minut valtaa tunne siitä, että edessäni jotain loksahtaa paikoilleen. Joskus en voi levätä projektin suhteen, ennen kuin olen saavuttanut sen olotilan: että nyt se on hyvä. Olen usein miettinyt, onko tämä kehoni tapa sanoa "nyt riittää, aika lopettaa tämä pilkunviilaus". Vai onko taustalla intuitioni, joka puskee minua eteenpäin ja joka on kallisarvoinen tiedonlähde kuunnella?

Joskus taas omista ja toisten ihmisten töistä tulee vahva visio, mihin suuntaan sitä voisi lähteä viemään eteenpäin ja näen silmissäni kuvan valmiista teoksesta. Tämän kuvan ilmestymisen koen merkinä sen tärkeydestä. Vaikka matkan varrella kyseenalaistaisin tämän tunteen merkittävyyden ja paikkaansapitävyyden, se on minulle silti se eteenpäin vievä voima.

Raami puhuu myös siitä, miten voimme halutessamme keskittyä vain jollain tietyllä aistilla havainnointiin ja vastaavasti hiljentää muiden aistien toimintaa (Raami, 2016, 273). Tällä tavoin voisi kehittää intuition ja tuntoaistin yhteistyötä dreijatessa. Toisinaan myös esimerkiksi nopea vilkaisu valokuvaa sekoittaa sen hahmot ja esineet yhdeksi pinnaksi, joka joskus tuo mieleeni mielenkiintoisen esineen muodon. Tarkemmin kuvaa katsoessani huomaan, ettei kuvassa ole lainkaan sitä, mitä luulin näkeväni, mutta näköaistin rajoittaminen, silmien siristäminen, luo illuusion jostain, mitä ei ole olemassa.

Minulle intuitioni viestittää myös tämän opinnäytteen tärkeydestä. Kun ajattelen teemoja, joita valitsin kirjalliseen osioon, niissä on minulle jokin sanoma. Niissä on jotain, mikä herättää minussa miltei tunteellisen olotilan ja samaa aikaa varmuuden siitä, että vaikken osaakaan vielä yhdistää kaikkia lankoja toisiinsa, aihe tulee viemään minua eteenpäin tämänkin jälkeen.

Torstai

Tänään dreijaus tuntui jälleen hyvältä. Paitsi parin tunnin ajan keskipäivälä, mutta tätä episodiat lukuunottamatta dreijaus soljui eteenpäin kuin itsestään liikoja miettimättä. Aloittaessani minulla oli mielessäni muutama muoto, joita halusin kokeilla, mutta matkalla niihin löysinkin jotain muuta. Tämä osa prosessia saa minut aina innostumaan. Vaikka lopputulos saattaisikin olla jotain, josta en välttämättä pidä tarpeeksi jatkaakseni sillä linjalla, on mielenkiintoisen sattuman kohtaaminen silti jännittävää! Olet matkalla johonkin toiseen muotoon ja yhtäkkiä edessäsi on jotain aivan muuta, jonka piti olla vasta välivaihe. Seuraa punnitseminen jatkaakko eteenpäin vai pysähtyäkö siihen muotoon? Entä jos menen vielä vähän pidemmälle, mitä löydän silloin?

Millainen harjoitus syntyisi, jos antaisi itselleen tietyn ajan kappaleen tekemiseen ja vaikka miten keskeneräinen muoto syntyisi, olisi ajan loppuessa pysähdyttävä siihen paikkaan? Auttaisiko tämän kaltainen harjoitus minua paremmin pääsemään eroon liiasta perfektionismista lopputuloksen suhteen? Millaisia muotoja löytäisin? Kun katson tähän asti tekemiäni kappaleita, minulle on selvää, mitkä muodot ovat esimerkiksi sattumia ja mitkä ovat syntyneet epäonnistuneen dreijauksen tuloksena.

Puhuessani Reetan kanssa ymmärsin taas jälleen hieman enemmän, mitä tarkoitan pohtiessani usein muodon opetusta. Hän sanoi, että kuvataiteen opetuksessa on tärkeää auttaa opiskelijoita löytämään heidän oma ilmaisuensa, ikään kuin tavaramerkkinsä. Tämän pitäisi olla tärkeää myös muotoilussa. Myös käyttöesineellä tulisi olla oma henki ja persoonallisuus, josta mikä erottaa sen muista esineistä ja antaa sille oman elämän. Koen, että tämä toteutuu parhaiten silloin, kun muoto on harmoninen, sopii kyseiselle materiaalille ja muistuttaa tekijästään. Se ei ole vain tietyn hetken trendikkäin muoto vaan sillä on oma elämänsä tämän ajan ulkopuolella.

Koen myös, että monelle muotoilijaopiskelijalle oman äänen löytäminen on se, mikä ratkaisee siinä jäädäkö alalle vai ei. Aloittaessani itse muotoilun opiskelua koin ahdistavana sen, että en tiennyt mikä minun muotokieleni oli: kaikki näytti kiinnostavalta, mutta mikään ei tuntunut puhutlevan sen syvemmin. Pidän yleisesti ottaen kaikesta, mikä oli keramiikkaa. Ehkä dreijalla työskentely oli juuri se, jonka avulla aloin erittelemään erilaisia piirteitä niihin, joista pidän ja joista en pidä.

Pohdin samaa vuosi sitten viime syksynä kun valmistauduin paneelikeskusteluun, jonka aiheena oli klassikoiden synty. Siltä varalta, että minulta kysyttäisiin klassikkotuotteen määrittelyä mietin, mitä se minulle tarkoittaa. Minulle se on taide- tai käyttöesine, jolla jostain syystä tuntuu olevan oma henki, ja uskon sen johtuvan siitä, että sen tekijällä on ollut taito siirtää jotain itsestään sen olemukseen. Ehkä minulle juuri dreijalla luonnostelu on työväline tämän taidon etsimiseen.

5 KÄDET

"Näköaisti paljastaa sen minkä kosketus jo tietää." (Pallasmaa, 2016, s.35)

Tämä Juhani Pallasmaan lause on minulle se, joka kuvaa parhaiten olotilaani dreijatessa silloin, kun olen keskittynyt ja avoin seuraamaan sitä kaikilla aisteillani. Näinä hetkinä tunnen sormenpäissäni sen, milloin dreijaus tulee onnistumaan ja milloin ei. Joskus muoto tapahtuu edessäni dreijalla minun itseni ollessa sivusta seuraajana. Tuntuu, kuin näitä muotoja aivoni eivät olisi vielä ehtineet työstää puhki, vaan ne ovat syntyneet käsieni ja saven yhteistyönä (kuva 6).

Minulle käsillä tekemisen taito on jotain, mikä tallentuu käsiin. Dreijatessa muodonanto tapahtuu käsillä, mutta usein siltä kuin myös ajattelu tapahtuisi niissä. Miten käsien liike luonnostelee muodon, jota en ole edes tietoisessa mielessäni vielä kuvitellut?

Aalto yliopiston isännöimässä Art of Research 2014- seminaarissa, Emeritus professori Juhani Pallasmaa luennoi pohjaten alunperin Yalen yliopistossa esittämänsä puheeseen, jossa hän vastaa kysymykseen piirtämistaidon ylläpitämisen tarpeellisuudesta maailmassa, jossa kaikki on tietokoneistettua. Hän puhuu, kuinka usein kuvailemme käsiä, niinkuin ne olisivat itsestäänselvä asia. Kädet ovat kaikille ihmisille ominainen osa kehoa, mutta silti täysin yksilölliset. Ne ovat yhtä oleellinen osa identiteettiämme ja persoonallisuuttamme kuin kasvomme.

Hän lainaa puheessaan neurologi Frank R. Wilsonia, jonka tutkimusten mukaan kädet esiintyvät aivoissa niin laaja-alaisesti ja niiden toiminnot ovat niin monipuolisia, spontaaneja ja itsenäisiä, että ihmisaivojen evoluutio voi olla seurausta käsien evoluutiosta, eikä toisin päin. Yhtä varmasti kuin aivot puhuvat käsille, kädet puhuvat aivoille. (Art of Research, 2014.)

Pallasmaan mukaan luovassa työssä tekijän henkinen ja ruumiillinen olemus tulee kokonaisuudessaan työn tapahtumapaikaksi. Pelkästään näköaistiin luottavassa suunnittelussa muut aistit tulevat laiminlyödyiksi ja alistetuiksi, jolloin niiden normaali vuorovaikutus lakkaa olemasta ja lopputulos on irrallinen ja vieraantunut. (Pallasmaa, 2016.)

Pallasmaan ajatuksien ja kirjallisuuden lainauksien kautta ymmärsin omia ajatuksiani, joita en ollut osannut pukea sanalliseen muotoon. Hänen lähestymistapansa arkkitehtuurin aistimellisuutta kohtaan on mielestäni sovellettavissa myös esinemuotoiluun ja tulisi olla osa myös muotoilun opetusta materiaalien konkreettisen tutkimisen kautta.

kuva 6. Luonnostelua dreijalla.

Perjantai

Dreijaus tuntuu helpommalta joka päivä. Noin 3 päivää käytin dreijaamiseen totutteluun pitkän tauon jälkeen. Nyt keskittäminen tuntuu vaivattomammalta ja osaan nauttia itse tekemisestä aina vain enemmän. Illalla dreijaminen tuntuu hyvältä: ilma on vielä lämmin, tuuli on asettunut eivätkä koivusiemenet lentele jatkuvasti saveen. Tunnen itseni rauhallisemmaksi aamulla ja illalla kun on hiljaista.

Kiirehdin vähemmän. Saven kuivatuksesta dreijallakin on tullut melkein oma rituaalinsa, jossa kärsivällisesti odotan, että saan valmiin työn nostettua pois. Nautin joka aamuisista askareista: dreijan tuonti ulos autotallista, kaukaloiden laitto paikoilleen, veden lasku sankoihin, työvälineet valmiiksi, radio päälle ja aamukahvi dreijan ääressä istuen. Illalla saunaan pesemään saviset sääret. Suunnittelen dreijastudiota isän autotalliin ja mietin, miten paljon mukavampi olisi dreijata ulkona niin pitkälle syksyyn kuin mahdollista, kuin olla pölyisissä sisätiloissa. Iltaisin on sadekuurojen jälkeen ollut hyttysiä ja kesken noston kuuluneeseen ininään naamalla on vaikea olla reagoimatta.

Katsoessani nyt tekemiäni muotoja huomaan niiden olevan paljon pyöreämpiä kuin Dreijantai-työhön tekemiäni. Tämä saattaa johtua siitä, että silloin olin melkein pakkomielteinen kaikista eri putkista ja piipuista, joita näin ympäri Arabiaa matkallani kouluun. Muistan sen tunteen vieläkin, kun toivoin, etten näkisi enää yhtään uutta savupiippua ollessani jo niin uupunut niiden paljouteen. Nyt olen ollut vain maaseudulla. Miten erilainen muodoista olisi tullut, jos olisin tehnyt tätä kaupunkiympäristössä?

Olen huomannut saavani eniten iloa muodoista, jotka ovat syntyneet matkalla johonkin toiseen päämäärään. Ne ovat ikään kuin täysin uusia ajatuksia minulle itsellenikin. Niiden edessä yllätän itsenikin ja jään pohtimaan, mistä muoto tuli, oliko se sattumaa vai ennakoitua? Yksi tällaisista muodoista oli torstaina tekemiäni muoto, jota jatkoin parilla versiolla, mutta silti ensimmäisessä kappaleessa oli jotain sellaista, mikä seuraavista versioista puuttui. Pienikin muutos mittasuhteisiin tai seinämien kaltevuuteen ja se jokin katoaa. Oliko ensimmäinen versio enemmänkin saven liikkeen lopputulos ja muut enemmän omien tavoitteideni kontrolloimia?

Päivän päätteeksi löysin yhden muodon, joka tuntui siltä, että siinä saattaisi olla jotain kiinnostavaa. En kuitenkaan saa kiinni vielä tästä ajatuksesta, joten tutkin homenna sen erilaisia variaatioita. Mutta joku siinä tuntuu siltä, että voisi olla se muoto, jonka valitsen tehtävänantoon.

6 LUONNOS

Minulle dreijatut muodot ovat luonnoksia: raakileita, joista saattaisi kehkeytyä jotain. Joskus luonnos on valmis sellaisenaan, joskus se taas synnyttää uusia ajatuksia. Dreijalla luonnostelu on minulle tapa tutkia niitä pieniä yksityiskohtia, valoja ja varjoja esineen pinnalla, mitkä tekevät jostain muodosta minulle erityisen. Nämä löytyvät usein kuitenkin täysin sattumalta ja monesti dreijalla tehty luonnos on itsellenikin yllätys. Joskus muoto ottaa oman aikansa ja saven pinta näyttää elottomalta. Sitten yksikin liike tuo siihen mielenkiintoisen muodon ja varjon. Ehkä tämä yllätyksellisyys on juuri se luonnoksen ydin, eikä sen olekaan tarkoitus olla kaikkein loogisin tai järkevin ajatus.

Luonnostelen paljon myös piirtämällä ja kipsistä veistämällä, jolloin muoto ei ole rajoitettu pyörähdyskappaleisiin, sekä kip-sidreijalla, jolloin on mahdollista saada aikaan prototyyppejä tarkkojen mittojen mukaan. Silti dreijaus on minulle se luon-nosteluväline, jonka kanssa koen olevani luova ja yhteydessä materiaaliin. Dreijalla tehty luonnos on minulle erityinen ja sillä on oma persoona.

Dreijantai-työtä tehdessäni siskoni Reeta Ek viimeisteli juuri maisterin opinnäytettään Aalto yliopistolle tekstiilisuunnittelun pääaineesta. Vaikka materiaalimme ja luonnostelutapamme olivat hyvin erilaisia, olivat kysymykset pohdintojen taustalla hyvin samanlaisia. Myös opinnäytteeni aikana hän työsti omia luonnoksiaan samassa paikassa ja tälläkin kertaa käymämme keskustelut toimivat inspiraationani. Oheisessa luonnoksessa (kuva 7) hän on inspiroitunut ensimmäisistä dreijausharjoituk-sistaan ja saven pyörivästä liikkeestä.

Opinnäytteessään Luonnoskirja - Sukellus luovaan prosessiin Reeta tutkii omaa luovaa prosessiaan ja puhuu luonnoksista idea-aihioina ja ideamuistiinpanoina, mahdollisina lähtökohti-na johonkin tulevaan. Hänelle luonnoksissa on jotain, joka on uskallettu jättää viimeistelemättä niiden ollessa ajatuksia vailla odotusten taakkaa. Ne eivät välttämättä avaudu muille kuin lu-onnostelijalleen, mutta tekijälle itselleen niissä on jotain vapau-tunutta ja raikasta, jotain mikä on syntynyt siinä hetkessä ja on monesti mahdoton toistaa uudelleen. (Ek, 2015, s.52.)

Oppimispäiväkirjassaan Reeta kuvaa luonnosten tekemistä seuraavasti:

"Toisaalta tavassa, jolla itse työskentelen, jämähtää helposti ti-ettyihin muotoihin. Joskus auttaa se, että tekee tarpeeksi kauan, jolloin lopulta muodot muuttuvat. Joskus taas auttaa se, että pitää taukoa. Päivät eivät ole samanlaisia. Sitten joskus tulee jännä tunne, että nyt saattaa löytyä jotain uutta. Jos siitä saa ot-teen, niin se on mahtavaa. Aina ei saa, mutta on niin kuin tietäisi jonkun oivalluksen odottavan mutta olevan vielä hämärässä niin, ettei siitä saa selkoa. Tulevatko ne oivallukset aina päivänvaloon, sitä en tiedä. Välillä oma keskittyminen herpaantuu, enkä jää tut-kimaan asiaa." (Ek, 2015, s.54.)

kuva 7. *Luonnos*, Reeta Ek. Tämä luonnos on tehty inspiroituneena saven liikkeistä dreijalla Reetan elämän ensimmäisten dreijauskokeilujen jälkeen.

Lauantai

Tänään olin täysin pakkomieltainen eillisen viimeisen muodon suhteen ja kokeilin siitä monia erilaisia variaatioita. Jostain syystä en siltikään onnistunut löytämään sitä kaikkein sopivinta yhdistelmää mittasuhteita. Minkään version kohdalla ei tuntunut oikealta. Toisaalta tuntuu, että muodossa on jotain, joka pitää yllä pakkomiellettä sitä kohtaan.

Voiko intuitio johdattaa pääsemään eteenpäin näistä tilanteista, joihin jää jumiin löytämättä oikeaa versiota? Se kertoo kyllä, että muodossa on jotain mielenkiintoista, mutta ei miten sen saisi esille. Jonkin tässä muodossa assosioin muinaisiin muotoihin, mutta en osaa sano miksi. Samaa aikaa se tuntuu kuitenkin uudelta, mutta en osaa sanoa syytä siihenkään.

Yritin dreijata pari muutakin kappaletta, mutta ajatukset pyörii kehänä aiemmassa muodossa ja siinä, mitä muuta voisin vielä kokeilla. On levoton olo kun tiedän, että aika loppuu pian. Ajatukset ei pysy kasassa.

Sunnuntai

Tänään iski paniikki. Kaikki ne muodot, joita ei ollut aikaa dreijata. Kaikki ne ideat, joita oli tarkoitus kokeilla ja ne päivät, jotka kulutin yhden muodon toistamiseen näyttää nyt hukkaan heitetyiltä. Monen pieleen menneen yrityksen jälkeen kasasin kaiken löysän saven, vaivasin sen yhteen ja dreijasin isoimman dreijauksen tähän asti ja se tuntui helpolta pehmeällä savella. Pidän tauon ja jatkan myöhemmin uudelleen.

En saanut karistettua mielestä pois ajan hiipumisen tunnetta, enkä pystynyt keskittymään mihinkään loppupäivästä. Yritin paniikissa valita yksittäisiä ajatuksia sieltä täältä jo tehdyistä muodoista ja saada aikaan edes jotain, mitä olin itselleni luvannut tehdä. Ehkä etukäteen tehdyt päätökset ovat suurin painolasti työskentelyssäni. Lupaani tekeväni jotain, enkä osaa päästää siitä irti, vaikka kuinka sen takia kärsisin. Lopulta olen kuitenkin itse se ainoa henkilö, joka on sen tavoitteen on asettanut, eikä kukaan muu sitä vaadi.

Minusta tuntuu, kuin harjoituksen kannalta otollisimmat päivät olisivat olleet harjoituksen keskivaiheilla. Silloin kun dreijaus itsessään alkoi sujumaan vaivattomammin ja nautin enemmän itse muotojen kokeilusta teknisten vaikeuksien sijaan. Minulla ei kuitenkaan ollut tarvetta kiirehtiä, koska tiesin, että päiviä on vielä jäljellä ja voin syventyä kiinnostaviin löytöihin. Mitä lähemmäs harjoituksen loppu tuli, sitä kiireisemmältä tuntui. Tuntui kuin ei olisi aikaa hukattavana ja se vähä mitä oli jäljellä, tulisi käyttää vain tehokkasiin ja selkeisiin pyrkimyksiin, niihin muotoihin, jotka olin jo ennalta suunnitellut kokeilevani.

Huomaan nyt, että parhaimpina päivinä olin avoin ja enemmän läsnä. Näinä hetkinä en kiirehtinyt vaan tunnustelin savea ja sen liikkeitä. Toisina päivinä olen selkeästi työskennellut enemmän lopputulosta ja toisina itse prosessia varten. Tänään myös itse kappaleiden määrä tuntui ahdistavalta, ihan kuin työ ei olisi niin vakuuttava jos kappaleita on vain vähän. Aivan kuin pitäisi selitellä, miksi niitä ei ole enemmän. Olisihan viikossa pitänyt saada aikaan jo vaikka mitä.

Harjoituksen jälkeen

Viikon intensiivinen dreijausharjoitus on takana päin ja nyt jo toivon, että voisin jatkaa, vaikka eilen alkoi tuntua siltä, että on aika tehdä jotain muuta. Pari viimeistä päivää olivat selvästi kaikkein vaikeimpia keskittymiseen, koska tiedostin ajan käyvän vähiin. Nyt ikään kuin pakollinen tehtävä on suoritettu, koen helpotusta ja uutta innostusta. Nyt kaikki muodot, jotka tekisin olisivat ylimää räisiä, eikä niiden suhteen olisi paineita.

Miten saisin tämän paineen tunteen pois mielestä työskennellessäni? Miten oppisin olemaan yhtä rentoutunut myös harjoituksen alussa ja lopussa, kuin sen keskivaiheilla, jolloin dreijaaminen tuntui vaivattomimmalta. Silloin mahdollisuuksien loputtomuus tuntui innostavalta, eikä ahdistavalta.

Lukiessani päiväkirjaani prosessin varrelta, huomaan kulkevani jatkuvasti ylös alas, epävarmuudesta vahvaan luottamukseen, epätoivosta melkein tunteikkaaseen mielentilaan aiheen suhteen. Muistan melkein itkeneeni esitellessäni Dreijantai työtä kritiikissä, koska minusta tuntui, että olin löytänyt jotain tärkeää ja se tuntui jostain syystä haikealta.

Uskon päiväkirjan kirjoittamisen olleen kuitenkin hyödyllinen tapa käydä läpi ajatuksia prosessin varrella. Epätoivon hetkinä kuitenkin tuntui helpommalta puhua niistä ääneen Reetalle, joka pystyy samaistumaan helposti vastaavanlaisen prosessin aikana esiin tuleviin tunteisiin, niin positiivisiin kuin negatiivisiin. Aina kun kirjoitin tai puhuin projektista, tuntui kuin olisin saanut uutta uskoa asian tärkeyteen itselleni ja omaan työhöni. Tuntui taas, että olen ehkä sittenkin oikealla tiellä.

Harjoituksen aikana työstimme siskoni kanssa molemmat töitämme, minä tehden luonnoksia dreijalla pihalla ja Reeta luonnostellen maalaamalla isämme autotallissa. Luonnostekniikoiden erilaisuudesta huolimatta kysymykset taustalla ovat samoja ja Reetan kanssa kädyt keskustelut selkeytti aina omia ajatuksiani. Tässä Reetan kommentti päiväkirjan lukemisen jälkeen:

”Ihan samoja ajatuksia kuin itsellä opinnäytteen aikana. Ja olinhan kuitenkin saanut paljon aikaan, niin kuin sinäkin, mutta ei sitä itse siinä hetkessä näe. Tai näkee kaikki ne ideat, joita vielä haluaisi tehdä ja tuntuu, että tehty työ on ollut enemmänkin lämmittelyä.

Jälkeenpäin olen miettinyt ja nähnyt, kuinka suuri merkitys onkaan ympäristöllä, jossa tekee luovan työn. Erityisesti sen kaikkein luovimman osuuden, jossa pitää pystyä olemaan rauhassa. Ja että on turvallinen olo, koska silloin pystyy olemaan luovempi. Se voi tarkoittaa hetkellistä, lähes totaalista, eristäytyneisyyttä muista ihmisistä ja asioita, jotka auttavat sulkemaan häiritsevät ajatukset pois. Jonkun podcastin kuunteleminen voi auttaa ja se, että voi rauhassa levittää tavaransa ja ettei tarvitse mitättä, että joku tulee katsomaan tekemisiä kun ne on vielä ihan kesken. Tästä syystä moni ei kouluympäristössä pysty kunnolla keskittymään.

Siksi varmaan moni kehittääkin kaikenlaisia rutiineja, jotka ikään kuin virittävät tekijän työhön. Omassa opinnäytteessä lainasin yhtä kuvataiteilijaa, jolle tärpätin haju oli kuin ”sytyke”, joka viritti aistit. Ja kun hän siirtyi hajuttomaan tärpättiin, niin hän pelkäsi sen vaikuttavan vireystilaan pääsemiseen. Mutta niin ei kuitenkaan käynyt.

Lukijan loppupäätelmä tämän perusteella; ole paljon armollisempi itsellesi! Älä pelkää negatiivisia tunteita ja pelkoa, se kuuluu asiaan ja muutkin tuntevat niin. Niistä pääsee yli työskentelyä jatkaessa, eivätkä ne määritä prosessin onnistumista tai tekijän taitoja. Jotkut työt ovat ns. täytetöitä, jotka täytyy vaan tehdä pois alta, että pääsee eteenpäin. Eivätkä muut ihmiset näe samalla tavalla kuin itse, että joku juttu olisi suorastaan nolo. Ja ennen kaikkea ja mikä tärkeintä, tämän työn tekemisessä ja asioiden pohtimisessa on itselle iso merkitys.” (Reeta Ek)

7 YHTEENVETO

Opinnäytteeni tavoite oli dreijalla luonnostelemalla löytää erilaisia mielenkiintoisia muotoja sekä tämän hetkisiä, että tulevia tehtävänantoja varten. Dokumentoin harjoituksen valokuvaamalla syntyneet esineet itselleni muotoarkistoksi, johon voin palata aina uudelleen.

Katsoessani lopputulosta osa muodoista on todella kiinnostavia, osa täysin valmiilta sellaisenaan. Vaikka ne eivät päätyisi tähän tehtävänantoon, ne voivat olla tärkeitä ideoita myöhemmin. Osa luonnoksista taas vastaa mitäänsanomatonta töherrystä paperilla, jotain joka tuli tehtyä ilman sen suurempia odotuksia, jotain joka piti vain päästää ulos mielestä. Toisaalta kuten siskoni totesi, ovat nämä ns. täytetöitä, jotka täytyykin päästää ulos, että voi siirtyä eteenpäin.

Osassa oli heti jotain, johon tartuin kiinni. Jokin muodossa puhutteli ja halusin kokeilla sitä välillä useammankin luonnoksen verran. Osan taas hylkäsin saman tien, unohdin, ja siirryin eteenpäin. Mielenkiintoisinta minulle on kuitenkin juuri tämä osa prosessia: miksi osaan muodoista tarttuu samantien kiinni, mikä niissä vetoaa minuun välittömästi? Miksi toiset muodot taas eivät kiinnosta lainkaan, miksi suhtaudun niihin välillä melkein jopa häpeillen? "Tulipa tuollainenkin rumilus tehtyä, mitä oikein ajattelin?"

Uskon, että harjoitukseen käytetty aika oli minulle liian lyhyt, ikään kuin sen aikana tulleita eri tunteita ei ehtinyt käymään kunnolla läpi ja antamaan niille aikaa haihtua. Osaltaan tämä tuntui myös raskaalta vuoristoradalta. Heti kun aloin innostua ja rentoutua, olikin aika henkisesti valmistautua harjoituksen loppumiseen.

Vaikeimmalta tuntui päiväkirjan liittäminen opinnäytetyöhön. Oma teksti kuulosti paikoin naiivilta ja kokonaisuudessaan poukkoili mielialasta toiseen. Toisaalta nämä vaihtelut kuvaavat hyvin työskentelyni aikana tapahtuvia onnistumisen ja epäonnistumisen tunteita kun on kyseessä materiaali, jonka kanssa välillä kaikki tuntuu tapahtuvan yllättäen. Jälkeenpäin luettuna koko kirjallinen osio sai päiväkirjamaisia piirteitä, mutta uskon sen johtuvan siitä, että aihe oli minulle hyvin henkilökohtainen ja pohdin koko projektin aikana paljon omaa työskentelyäni ja sen merkitystä minulle.

Harjoituksen aikana pohdin myös, että ehkä dreija ei ole monessa mielessä paras väline nopeiden luonnosten työstöön. Ehkä sen merkitys minulle kuitenkin piilee sen kyvyssä herätellä intuitiotani. Erilaisten sarjojen tekeminen liittyy ehkä osaksi myös perfektionismiini: koen usein, että en voi levätä ennen kuin olen käynyt läpi jokaisen ajatuksen ja todennut onko se todella hyvä vai ei.

Projektia aloittaessani minulla ei ollut niinkään selkeitä tavoitteita, mitä siltä odottaisin. En odottanut löytäväni yhtä selkeää metodia työskentelyyn, mitä voisin tulevaisuudessa aina käyttää. Tehtävänanto yritykseltä toimi pikemminkin tekosyynä palata aiempaan projektiin, josta olin nauttinut ja joka valmistumisestaan saakka oli jäänyt mieleeni tärkeänä.

Minulle kuitenkin jokainen mahdollisuus tutkia omaa luovaa prosessiani on tärkeä, vaikken osaisikaan vielä poimia yhteen niitä oleellisia johtolankoja selkeästä metodista. Tuntuu kuin tämänkaltaiset harjoitukset olisivat enemmänkin oman ammatti-identiteetin vahvistajia ja kysymysten herättelijöitä. Miten minä voin työlläni erottua muista tekijöistä ja saada oman jälkeni näkyviin töissäni? Uskon, että tulevaisuudessa oman muotoarkiston kerääminen ja tallentaminen voisi olla teema, jota voisin jatkaa ja millä olisi minulle paljon annettavaa.

Työn kautta halusin myös auttaa itseäni vastaamaan kysymykseen, miten löytää oma ilmaisuni ja ääneni maailmassa, jossa kaikki tuntuu olevan jo keksitty? Mietin usein, mikä on perusteluni uusien esineiden suunnittelulle ja etsiessäni siihen oikeutusta itselleni, koen, että minun tulisi ensin ymmärtää omaa tekemistäni ja pyrkiä luomaan esineitä, joihin koitan siirtää itsestäni jotain pelkkää pintaa enemmän. Uskon, että voin tätä luovaa prosessia kehittämällä löytää vahvuuteni.

8 LÄHTEET

Kirjallisuus:

Ek, Reeta. 2015. Luonnoskirja - sukellus luovaan prosessiin. Taiteen maisterin opinnäytetyö, Taiteiden ja suunnittelun korkeakoulu, Aalto yliopisto, Helsinki.

Pallasmaa, Juhani. 2016. Ihon silmät : arkkitehtuuri ja aistit. Suomentanut Kirsi Heininen-Blomstedt. Helsinki: Ntamo, 2016.

Pallasmaa, Juhani. 2000. Tapio Wirkkalan maailma. Teoksessa Marianne Aav, Eeva Viljanen (toim.) Tapio Wirkkala - ajattelevat kädet. Porvoo: WS Bookwell Oy, 2000.

Raami, Asta. 2016. Älykäs intuitio - ja miten käytämme sitä. Norhaven, Tanska: Kustantamo S&S, 2016.

Tanizaki, Junichiro. 2001. In Praise of Shadows. Lontoo: Vintage, 2001 (julkaistu ensimmäisen kerran 1933).

Muut lähteet:

Ek, Reeta. 2018. Sähköpostitse käyty kirjeenvaihto 12.8.2018.

Ek, Reeta. 2018. Käydyt keskustelut 23.-29.7.2018.

Verkkosivut:

Pallasmaa, Juhani. 2014. DRAWING WITH THE MIND — THINKING WITH THE HAND — pen, hand, eye, and brain. Aalto yliopisto, Ornamo & Academy of Finland.
<http://artofresearch2014.aalto.fi/keynotesJP.html#Juhanipallasmaa> (haettu 26.7.2018)

Kuvien lähteet:

Alla olevia kuvalähteitä lukuunottamatta kuvat Salla Luhtasela.

sivu 35. Ville Lahtinen

sivu 41. Tehtävänanto yritykseltä, 2018

sivu 105. Luonnos, Reeta Ek